

Irish translation of:

The facts about the MMR and pneumococcal vaccines for babies aged 15 months.

Na fíricí fá dtaobh de vacsaíní MMR is niúmacocúla fá choinne leanbán in aois 15 mhí

Brollach

Sa bhileog seo tá na fíricí fá dtaobh de vacsaín teanndáilaoga PCV is den chéad Vacsaín MMR ar cheart do do leanbán iad a bheith aige in aois 15 mhí. Más mian leat labhairt fá dtaobh den eolas seo, déan teagmháil más é do thoil é le dochtúir an teaghlaigh, do chuirteoir sláinte nó d'altra cleachtaidh. Thiocfadh go mbeadh sé ina chuidiú duit fosta tadhall ar www.immunisation.nhs.uk nó www.dhsspsni.gov/immunisation

Cad is vacsaín niúmacocúil ann?

Tugann an vacsaín niúmacocúil cosaint in éadan cinn de na cúiseanna is coitianta leis an mheiningíteas agus fosta in éadan riochtaí eile ar nós ionfhabhtú tromchúiseach cluaise (otitis media) agus niúmóine a bhíonn na cineálacha is coitianta de bhaictéir niúmacocúla ag tarraingt. Ní thugann an vacsaín seo cosaint in éadan achan chineáil d'ionfhabhtú niúmacocúil ná in éadan meiningítis a bhíonn cineálacha eile de bhaictéir is de víris ag tarraingt. Roimh an teanndáileog PCV seo thart fá 15 mhí d'aois, ba cheart go mbeadh do pháiste i ndéidh dhá dháileog PCV fháil in aois 2 is ceithre mhí d'aois cheana féin.

Cad is ionfhabhtú niúmacocúil ann?

Is é ionfhabhtú niúmacocúil cionn de na cúiseanna is coitianta le meiningíteas ach fosta bíonn ionfhabhtuithe géara cluaise, niúmóine agus roinnt tinneas tromchúiseacha eile á dtarraingt aige.

An bhfuil fo-iarsmaí ar bith ag PCV?

As achan 10 leanbán a fhaigheann imdhíonadh, d'fhéadfadh at, deirge nó frithireacht baint do dhuine nó beirt acu ag láthair an insteallta nó fiabhras éadrom a fháil. Iontach annamh, tig le vacsaín frithghníomh ailléirgeach a tharraingt, leithéid is gríos nó tochas a imríonn tionchar ar chuid den cholainn nó ar iomlán na colainne. Níos annamh fós, thiocfadh frithghníomh tromchúiseach a bheith ar pháistí taobh istigh de dhornán bomaití i ndéidh an imdhíonta, rud a bhíonn ag tarraingt fadhbanna le hanálú is fiú titim. Is éard a thugtar air seo ná anaífolacsas. Tá tugtha le fios ag taighde ar na mallaibh go dtuairiscítear cás amháin d'anaífolacsas ina chóir de leathmhilliún instealladh a thugtar. Cé gur

cúis inní iad frithghníomhartha ailléirgeacha, tig athshlánú gasta is iomlán de thairbhe cóireála.

Cad is MMR ann?

Déanann MMR do pháiste a chosaint in éadan bruitíní, leicní is bruitíní deirge. Ba cheart do do pháiste MMR a fháil thart fá 15 mhí d'aois agus arís mar theanndáileog sula dtóisíonn said ar scoil. Ó tugadh MMR isteach anseo in 1988, tá líon na bpáistí ag glacadh na ngalar seo tite don mhéid a b'ísle riamh.

Tig le bruitíneach, leicneach is bruitíneach dhearg uilig aimhréidh thromchúiseach a tharraingt

- Tig leis an bhruitíneach ionfabhtuithe, fadhbanna anáilaithe is meiningíteas/einceifilíteas (at inchinne) a tharraingt. Tá seans de 1 as 2,500 –5,000 aige bás a tharraingt.
- Tig leis an leicneach bodhaire, le hathshlánú páirteach nó iomlán, a tharraingt, agus magairlí borracha i measc stócach is fear. B'é an chúis ba mhó le meingíteas víreasach i bpáistí í.
- Tig leis an bhruitíneach dhearg athlasadh inchinne a tharraingt fosta agus dul i gcion ar théachtadh fola. I measc ban ag giúlán, tig léi breith anabáí a tharraingt nó mórfhadhbanna sláinte dá gcuid leanbán ar nós daille, bodhaire, fadhbanna croí nó damáiste don inchinn.

Tá sé tábhacht tabhairt chun cuimhne gan vacsaín MMR a bheith acu go dtógfadh beagnach achan pháiste na trí galair uilig.

An bhfuil fo-iarsmaí ar bith ag MMR?

Dálta le hachan mhíochaine, bíonn roinnt fo-iarsmaí ag baint le vacsainíthe. Mionrudaí atá i gceist sa mhórchuid acu seo agus ní mhaireann said ach tamall gearr, m.s deirge agus at ar láthair an insteallta.

Tá trí vacsaín fá leth in aon instealladh amháin ag MMR. Oibríonn na vacsaíní ag amanna seachas a chéile. Thart fá sheachtain nó 10 lá i ndéidh díofa imdhíonadh MMR a fháil, éiríonn fiabhras ar pháistí áirithe, tagann gríos cosúil leis an bhruitíneach orthu agus ní bhíonn goile orthu de réir mar a thoisíonn an chuid den vacsaín a bhaineann leis an bhruitíneach ag obair.

Iontach annamh, thioctadh go dtig gríos le spotaí mar bhalbhrú ar do pháiste thart fá dhá sheachtain i ndéidh MMR de thairbhe na coda den imdhíonadh a bhaineann leis an bhruitíneach dhearg. De ghnáth, éiríonn sé seo níos fearr as a stuaim féin ach má chionn tú spotaí mar seo, taispeáin do do dhochtúir iad.

Thart fá thrí seachtainí i ndéidh an insteallta, thioctadh go dtig leicneach éadrom ar pháiste in amanna de réir mar a ghabhann an chuid den MMR a bhaineann leis an leicneach i gcion.

Ó thráth go chéile, bíonn frithghníomh dona ag páistí in éadan vacsaín MMR. Thig taom ar thart fá dhuine amháin as 1,000 arna tharraingt ag teocht ard de thairbhe na coda den vacsaín a bhaineann leis an bhruitíneach. Níl fianaise ar bith ann go mbíonn sé seo ag tarraingt fadhbanna fadtéarmacha. Bíonn páiste ar a bhfuil an bhruitíneach cúig oiread níos dócha taom a bheith air de thairbhe an tinnis.

Tig le vacsaíní frithghníomhartha ailléirgeacha a tharraingt fosta ach bíonn siad seo iontach annamh agus tugann cóireáil athshlánú mear is iomlán.

Táthar i ndéidh einceifilíteas (at inchinne) i thart fá chás amháin as achan mhilliún imdhíonadh. Níl sé seo níos airde ná an seans go dtógfaidh páiste ar bith einceifilíteas gan an vacsaín. Ach bíonn an bhruitíneach ag tarraingt einceifilítis i bpáiste amháin as achan 5,000 a mbaineann an galar díofa.

Tugann comparáidí eadar fo-iarsmaí MMR is fo-iarsmaí bruitíní, leicní nó bruitíní deirge go bhfuil an vacsaín i bhfad níos sábháilte ná na galair.

Aimhréidh	Ráta i ndéidh galair nádúrtha	Ráta i ndéidh instealladh amháin de MMR
Taomanna (de thairbhe teochta airde)	1 as 200	1 as 1,000
Meiningíteas/athlasadh inchinne (einceifilíteas)	1 as 200 go 1 as 5,000	1 as 1,000,000
Aimhréidh ag dul i gcion ar théachtadh fola	1 as 3,000	1 as 24,000
Bás (ag brath ar aois)	1 as 2,500 go 1 as 5,000	Dadaidh

Fíricí fá dtaobh de vacsaín MMR

Tugann vacsaín MMR cosaint do pháistí in éadan bruitíní, leicní is bruitíní deirge.

- In 30 bliain, táthar i ndéidh corradh le 500 milliún dáileog de MMR a thabhairt i gcorradh le 100 de thíortha. Tá clár sábháilteachta den scoith aige.
- Níl faianaise ar bith ann de nasc ar bith eadar MMR is uathachas ná galar inne.

- D'fhéadfadh tabhairt na vacsaíní ar leith a bheith díobhálach. Fágann sé páistí foscailte don riosca a beith ag tógáil bruitíní, leicní nó bruitíní deirge.
- Nuair is ann do MMR, ní mholann tír ar bith na vacsaíní uilig a thabhairt ar leith.
- Sa bhliain sular tugadh isteach MMR don RA, thóg 86,000 de pháistí an bhruitíneach agus fuair 16 bás. De thairbhe na tógála isle den vacsaín, bhris sí amach arís ar na mallaibh i Sasana, in Éirinn is sa Spáinn, agus d'fhág go leor páistí marbh.

Cad fá dtaobh de thuairiscí de nasc eadar uathachas is MMR?

Cé go n-aithnítear an t-uathachas breis is breis anois, bhí na harduithe ar siúl i bhfad sular tugadh an MMR isteach. Is minic tuismitheoirí ag tabhairt fá ndear na gcéad chomharthaí den uathachas i bpáistí i ndéidh díofa bliain d'aois a scoitheadh. De ghnáth, tugtar MMR do pháistí thart fán aois seo ach ní chiallaíonn sé seo go mbíonn MMR ag tarraingt uathachais.

Gabhadh de thaighde thar a bheith fairsing fá dtaobh de nasc a bheith ann eadar vacsaín MMR is an t-uathachas, rud a thug isteach na céadta de mhílte de pháistí, sa Danmhairg, sa tSualainn, san Fhionlainn, i gCeanada, sna Stáit Aontaithe agus sa Ríocht Aontaithe. Ní bhfuarthas nasc ar bith.

Tá saineolaithe ar fud na cruinne, lena n-áirítear an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte, ar aon bharúil nach bhfuil nasc ar bith eadar vacsaín MMR agus uathachas.

An bhfuiltear i ndéidh páistí a leanstan fada go leor i ndéidh MMR le bheith cinnte go bhfuil sé sábháilte?

Sna Stáit Aontaithe, táthar i ndéidh MMR a thabhairt le corradh le 30 de bhlianta anuas anois agus feidhm a bhaint as corradh le 200 milliún de dháileoga. San Fhionlainn, ina bhfuiltear i ndéidh dhá dháileog MMR a thabhairt do pháistí ó 1982 i leith, leanadh de na frithghníomhartha a tuairiscíodh i ndéidh MMR thar 14 de bhlianta. Ní raibh tuairiscí ar bith de dhamáiste buan de thairbhe na vacsaíne. Leoga, taispeánadh an MMR a bhith ina vacsaín thar a bheith éifeachtach le clár sábháilteachta den scoith.

Nach mbeadh sé níos fearr do pháistí vacsaíní a bheith acu ar leith?

Chiallódh tabhairt na vacsaíní ar leith sé instealltaí seachas beirt agus d'fhágfadh sé na páistí nochtaithe do dhá chionn de na galair ar feadh cuid den bhliain ar a laghad. Tig leis na galair seo a bheith tromchúiseach agus fiú marfach.

Deirtear má thugtar na trí vacsaíní seo le chéile go níonn sé rólódáil ar néarchóras na bpáistí. Ní fíor é seo. Ó am breithe, bíonn córais imdhíonachta leanbán á gcosaint ó na ginidíní a bhíonn thart timpeall orthu. Tugann an Eagraíocht Dhomhanda Sláinte an chomhairle gan feidhm a bhaint as vacsaíní

ar leith cionn is go bhfágadh said na páistí fá riosca gan leas ar bith. Ní mholann tír ar bith sa tsaol MMR a thabhairt mar thrí vacsaíní ar leith. Níl fianaise ar bith ann go mbíonn tabhairt na vacsaíní ar leith sábháilte ar dhóigh ar bith, mar sin d'fhéadadh muid a bheith ag déanamh díobhála gan aon mhaitheas a bheith á dhéanamh againn.

An bhfuil ábhair ar bith ann gan imdhíonadh le MMR is PCV a thabhairt do mo pháiste?

Níl ach fíorbheagán ábhar ann gan imdhíonadh a thabhairt do do pháiste. Ba cheart duit cur in iúl do do dhochtúir teaghlaigh nó do d'altra más rud é go bhfuil curtha ag aon chionn acu seo ar do pháiste:

- teocht iontach ard nó fiabhras;
- trithí nó taomanna;
- frithghníomh dona in éadan imdhíonta ar bith;
- ailléirge thromchúiseach in éadan ní ar bith;
- neamhord fuilithe;
- cóireáil fá choinne ailse;
- tinneas ar bith a imríonn rian ar an chóras imdhíonachta (m.s leicéime, VEID nó SEIF);
- glacadh míochaine ar bith a imríonn rian ar an chóras imdhíonachta (m.e dáilleog ard de stearóidí no cóireáil a thugtar i ndéidh trasphlanduithe orgán nó fá dtaobh d'ailse);
- tinneas tromchúiseach ar bith eile.

Ní fhágann said seo i dtólamh nach féidir do pháiste a imdhíonadh ach cuidíonn sé má bheartaíonn do dhochtúir nó d'altra cad iad na h-imdhíontaí is fearr fá choinne do pháiste agus an mbeidh feidhm acu ar comhairle ar bith eile a thabhairt duit. Ní ábhar é riamh tinneas a bheith sa teaghlach gan páiste a imdhíonadh.

Cad a tharlaíonn má thig teocht ard ar mo leanbán i ndéidh dó imdhíonadh a fháil?

Is annamh fo-iarsmaí de thairbhe vacsaíní, de ghnáth bíonn siad éadrom agus imíonn siad go gasta. D'fhéadfadh leanbáin áirithe teocht ardaithe nó fiabhras (os cionn 37.5°C) a fháil. Má airíonn éadan do leanbáin te le teagmháil agus má bhíonn cuma na deirge air, is é is dócha go bhfuil fiabhras air. D'fhéadfá an

teocht a sheiceáil le teirmiméadar.

Bíonn fiabhras measartha coitianta i measc leanbán is tachrán. Is minic a ghabhann said le hinfhabhtuithe. Ó am go chéile, tig le fiabhras taom a thabhairt ar leanbán. Tig le fiabhras ar bith é seo a tharraingt, bíodh an fiabhras ann de thairbhe infhabhtaithe nó vacsaíne. Mar sin, tá sé tábhachtach fios a bheith agat goidé é atá le déanamh agat más rud é go mbíonn fiabhras ar do leanbán. Cuimhnigh, is minicí fiabhrais á dtarraingt de thairbhe na ngalar seachas na vacsaíní.

Goidé mar a chóireálar fiabhras

1. Coinnigh do leanbán fionnuar fríd chinntiú:

- nach mbíonn barraíocht sraitheanna d'éadach ná de bhlaicéid á gcaitheamh acu;
- nach mbíonn an seomra ina bhfuil said ró-the (níor cheart dó a bheith fuar ach an oiread, díreach go deas fionnuar).

2. Tabhair díofa neart dí fionnuaire.

3. Tabhair díofa paraicéiteamól nó iobúpróiféin fá choinne tachrán (iarr saor ó shiúcra iad). Léigh an treoir ar an bhuidéal go faichilleach agus tabhair do do leanbán an dáileog a fhóireann don aois ina bhfuil sé. Féadfaidh go mbeidh ort dáileog eile a thabhairt díofa ceithre nó sé d'uaire níos moille.

Cuimhnigh, ná tabhair miochais ina bhfuil aspairín do pháistí fá bhun 16 bhliain d'aois ariamh.

Cuir scairt ar an dochtúir láithreach más rud é go mbíonn cionn ar bith acu seo ar do pháiste:

- teocht iontach ard nó fiabhras (39°C nó níos airde);
- taom.

Más rud é go n-éiríonn taom do do pháiste, cuir ina luí ar an chliathán in áit shábháilte iad cionn is go dtiocfadh go ndéanfaidh an cholainn preab nó bíogadh.

Gnáthchlár imdhíonta le linn aois an pháiste

An t-am le n- imdhíonadh	Na galair a níonn an vacsaín cosaint ina n-éadan	Goidé mar a thugtar é
2 mhí d'aois	Diftéire, teiteanas, an triuch, polaimiaillíteas is Hib Ionfhabhtú níumacocúil	Instealladh amháin Instealladh amháin
3 mhí d'aois	Diftéire, teiteanas, an triuch, polaimiaillíteas is Hib Meiningíteas C	Instealladh amháin Instealladh amháin
4 mhí d'aois	Diftéire, teiteanas, an triuch, polaimiaillíteas is Hib Meiningíteas C Ionfhabhtú níumacocúil	Instealladh amháin Instealladh amháin Instealladh amháin
12 mhí d'aois	Hib is meiningíteas C	Instealladh amháin
15 mhí d'aois	Bruitíneach, leicneach is bruitíneach dhearg Ionfhabhtú níumacocúil	Instealladh amháin Instealladh amháin
3 go 5 mbliain d'aois	Diftéire, teiteanas, an triuch is polaimiaillíteas Bruitíneach, leicneach is bruitíneach dhearg	Instealladh amháin Instealladh amháin
Cailíní 12 go 13 bhliain d'aois	Ailse cheirbheacsach arna tarraingt le cineálacha 16 is 18 de shineánómaivíreas daonna	Trí instealladh thar shé mhí
14 go 18 mbliain d'aois	Teiteanas, diftéire is polaimiaillíteas	Instealladh amháin

Más rud é gur chaill do pháiste cionn ar bith de na vacsaíní seo, ní bhíonn sé ró-dheireanach breith suas. Socraigh coinne le dochtúir an teaghlaigh nó le do chuaríteoir sláinte.

Má bhíonn breis eolais fá dtaobh d'ímhíonadh de dhíobháil ort, tadhaill ar láithreán Gréasáin na Roinne www.dhsspsni.gov.uk/immunisation nó ar an láithreán Gréasáin náisiúnta fá dtaobh d'ímhíonadh www.immunisation.nhs.uk

Produced by the **Public Health Agency** on behalf of the Department of Health, Social Services and Public Safety. Crown Copyright material reproduced with the permission of the Controller of HMSO and the Queen's Printer for Scotland.